

> Retouradres Postbus 20952 2500 EZ Den Haag

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw mr. drs. I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

College van Rijksadviseurs

Korte Voorhout 7
Postbus 20952
2500 EZ Den Haag

Contactpersoon

Berno Strootman

088-1158171
berno.strootman@rijksoverheid.nl

Ons briefkenmerk

545563

Datum 27 juni 2018
Betreft Archivering van Nederlandse tuin- en landschapsarchitectuur

Hooggeachte mevrouw Van Engelshoven,

Met veel belangstelling en waardering heeft het College van Rijksadviseurs (CRa) kennisgenomen van het kabinetsvoornemen om de komende jaren flink in cultuur te investeren. In het bijzonder gaat onze aandacht uit naar de extra investering van 11 miljoen voor de verbetering van de digitale toegankelijkheid van erfgoed, archieven en collecties. Het CRa juicht deze investeringsimpuls van harte toe en vraagt daarbij uw specifieke aandacht voor het vakgebied van de Nederlandse tuin- en landschapsarchitectuur, dat zowel nationaal als internationaal grote bekendheid en waardering geniet. Het beheer en de ontsluiting van de archieven van Nederlandse tuin- en landschapsarchitecten is namelijk nog niet adequaat georganiseerd.

De belangstelling voor de tuin- en landschapsarchitectuur en de betekenis hiervan voor de inrichting en aanblik van de openbare ruimte, van groene enclaves als tuinen, parken, buitenplaatsen en landschappen, komen naar voren in de rijke stroom van publicaties, oeuvre-overzichten en monografieën van tuin- en landschapsarchitecten. Ook in uw voornemen voor een financiële injectie op erfgoedterrein wordt het belang van landschappen en monumenten, waaronder vele 'groene' objecten vallen, nadrukkelijk onderschreven.

Gelet op de beeldbepalende en culturele betekenis van deze discipline voor onze leefomgeving is het te betreuren dat richtlijnen en/of beleid voor de archieven van de tuin- en landschapsarchitecten ontbreken. De urgentie om hiervoor een oplossing te vinden, neemt toe omdat de archieven van de naoorlogse generatie tuin- en landschapsarchitecten de afgelopen en komende jaren na hun overlijden dreigen te worden vernietigd. Daarnaast zijn er tijdens de economische crisis veel verschuivingen geweest in de bureauwereld én zijn bij de overheid belangrijke diensten gereorganiseerd en/of opgeheven. Deze omstandigheden hebben geleid tot het wegvallen van bewaar- en beheerinstanties van archieven en documentatie, waardoor erfgoed verloren dreigt te gaan.

Sinds afgelopen jaar is het ministerie van OCW verantwoordelijk voor de Wet op de Architectentitel. In deze wet worden architecten, tuin- en landschapsarchitecten, interieurarchitecten en stedenbouwers als een samenhangend veld van disciplines benaderd en staat de kwaliteit van deze disciplines ter bescherming van de consument en de leefomgeving centraal. Tuin- en landschapsarchitectuur maakt hiervan expliciet deel uit.

De twee archiefbeherende instellingen met een duidelijke inhoudelijke relatie met het vakgebied tuin- en landschapsarchitectuur waren: de Afdeling Speciale Collecties van de Bibliotheek van de Wageningen University & Research (WUR) en het toenmalige Nederlands Architectuurinstituut (NAi). Deze richtten zich specifiek op behoud van archieven van tuin- en landschapsarchitecten.

Bij de Afdeling Speciale Collecties lag het accent hierbij aanvankelijk op het verzamelen van werk van ontwerpers van voor WO II, waar met de toenemende aandacht voor de wederopbouwperiode ook tuin- en landschapsarchitecten uit de naoorlogse tijd aan werden toegevoegd. Het NAi, met zijn Rijksarchief voor Nederlandse Architectuur en Stedenbouw, was selectiever, hoewel in alle beleidsplannen naast architectuur en stedenbouw ook landschapsarchitectuur als aandachtsterrein werd opgevoerd. De acquisitie van het NAi berustte hier op de mondelinge afspraak met de afdeling Speciale Collecties dat het NAi zich vooral zou richten op archieven van tuin- en landschapsarchitecten met een duidelijk raakvlak met de stedenbouw. Daarnaast bracht de toen aan het NAi gelieerde Stichting BONAS oeuvelijsten van Nederlandse tuin- en landschapsarchitecten uit en verwierf de bibliotheek van het instituut publicaties op dat terrein.

De laatste jaren zijn keuzes gemaakt waardoor het actief verwerven en beheren van archieven van tuin- en landschapsarchitecten is gestaakt. Het bestuur van Wageningen-UR besloot enkele jaren geleden de acquisitiemogelijkheden van de afdeling Speciale Collecties op het gebied van de tuin- en landschapsarchitectuur te beëindigen. In 2013, bij de overgang van het NAi naar Het Nieuwe Instituut, is het zwaartepunt van de acquisitie verschoven naar de onderwerpen architectuur en stedenbouw. Op basis van de Erfgoedwet (2016) kreeg het Rijksarchief voor Nederlandse Architectuur en Stedenbouw de erfgoedstatus. De Stichting BONAS werd losgekoppeld van HNI.

Het zeer selectieve wervingsbeleid van het NAi voor de archieven van tuin- en landschapsarchitecten bleef in HNI gehandhaafd met als gevolg dat slechts een klein deel van de archieven van toonaangevende Nederlandse landschapsarchitecten wordt geaccepteerd. Voor de overige documenten, tekeningen en het toenemende aantal digitale bestanden is geen plek in de archieven. Ze genieten daarmee momenteel geen enkele bescherming en vinden geen onderdak. Archieven van voor Nederland belangrijke landschapsarchitecten dreigen verloren te gaan.

Datum
18 juni 2018

Wij vragen u met klem een oplossing hiervoor te vinden. In onze optiek is HNI de meest aangewezen plek hiervoor. Uit een gesprek met HNI is duidelijk geworden dat dit op dit moment niet zonder meer mogelijk is vanwege onvoldoende fysieke ruimte, expertise en budget. Wij hopen dat de extra financiële middelen die beschikbaar zijn gekomen voor archivering van de rijkscollectie architectuur ook de mogelijkheid bieden aanleiding om het werk van toonaangevende Nederlandse tuin- en landschapsarchitecten voor komende generaties op professionele wijze te ontsluiten.

Uiteraard zijn wij desgewenst bereid tot een toelichting op bovenstaande.

Hoogachtend,

College van Rijksadviseurs

Floris Alkemade

Berno Strootman

Daan Zandbelt